

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра економіки підприємства і міжнародного бізнесу

07/01-72М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять з навчальної дисципліни
«Міжнародна торгівля»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за
освітньо-професійною програмою «Міжнародний бізнес»
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 4 від 12.12.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Міжнародна торгівля» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Міжнародний бізнес» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Подлевська О. М. Рівне : НУВГП, 2025. 45 с.

Укладач: Подлевська О. М., к.е.н., доцентка кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Відповідальний за випуск: Гарнага О. М., д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Керівник освітньої програми: Красовська Ю. В., к.е.н., доцентка кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Попередня версія методичних вказівок: 06-01-224

ЗМІСТ

	Вступ	4
1.	Структура навчальної дисципліни	5
2.	Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять	6
2.1.	Змістовий модуль 1. Міжнародна торгівля: економічна сутність та теорії розвитку	6
	Практичне заняття 1. Теоретичні основи сутності міжнародної торгівлі	6
	Практичне заняття 2. Показники розвитку міжнародної торгівлі	8
	Практичне заняття 3. Тарифні і нетарифні методи державного регулювання міжнародної торгівлі	10
	Практичне заняття 4. Стратегія та форми виходу підприємств на міжнародні ринки	12
2.2.	Змістовий модуль 2. Організаційні аспекти міжнародної торгівлі	17
	Практичне заняття 5. Міжнародна міграція робочої сили	17
	Практичне заняття 6. Організація та регулювання міжнародної торгівлі товарами та послугами. Базисні умови поставки товару	21
	Практичне заняття 7. Поняття світової ціни. Цінові, валютні і фінансові умови зовнішньоторгової угоди. Умови платежу. Форми розрахунків	24
	Практичне заняття 8. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності.	28
3.	Варіанти тестових питань до підсумкового контролю	32
4.	Питання гарантованого рівня знань при підготовці до підсумкового контролю	34
5.	Методичні рекомендації для вирішення задач	35
6.	Задачі для розв'язку	41
7.	Індивідуальне навчально-дослідне завдання	42

ВСТУП

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується поглибленням міжнародного поділу праці, лібералізацією торговельних режимів, активізацією глобалізаційних процесів та зростанням ролі міжнародної торгівлі у забезпеченні економічного розвитку країн. Україна, як відкрита економічна система, бере активну участь у міжнародному товарному та послуговому обміні, що зумовлює потребу у підготовці фахівців, здатних професійно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність в умовах динамічних змін світових ринків.

Навчальна дисципліна «Міжнародна торгівля» є складовою освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес» підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» та спрямована на формування системи теоретичних знань і практичних навичок у сфері організації, регулювання та аналізу міжнародної торговельної діяльності.

Методичні вказівки до практичних занять розроблені відповідно до навчального плану та робочої програми дисципліни й мають на меті забезпечити цілеспрямовану підготовку здобувачів освіти до практичних занять, сприяти поглибленню та закріпленню теоретичних знань, формуванню вмінь застосовувати їх при розв'язанні прикладних задач у сфері міжнародної торгівлі.

У методичних вказівках подано структуру дисципліни, тематику практичних занять, ключові поняття, перелік питань для обговорення, приклади розв'язування задач, завдання для самостійної роботи, а також рекомендовану літературу. Запропонований матеріал сприяє розвитку аналітичного мислення, формуванню професійних компетентностей і підготовці здобувачів вищої освіти до майбутньої фахової діяльності у сфері міжнародного бізнесу та зовнішньоекономічних відносин.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання НУВГП і можуть бути використані викладачами під час організації та проведення практичних занять з дисципліни «Міжнародна торгівля».

Ключові слова: міжнародна торгівля, зовнішньоекономічна діяльність, міжнародний обмін, світовий ринок, глобалізація, економічна інтеграція, торговельна політика, вільна торгівля, тарифні та нетарифні інструменти регулювання, митне регулювання, Інкотермс, експорт, імпорт, торговельний баланс, світова ціна, валютні відносини, валютний курс, валютні ризики.

1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма (інтегровані плани) навчання					
	Усьо- го	у тому числі					Усьо- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Міжнародна торгівля: економічна сутність та теорії розвитку												
Тема 1. Загальна характеристика МТ	12	2	2	-	-	8	13	-	1	-	-	12
Тема 2. Теорії міжнародної торгівлі	16	4	4	-	-	8	14	1	1	-	-	12
Тема 3. Сучасна МТ: Основні характеристики, проблеми та перспективи розвитку	12	2	2	-	-	8	13	-	1	-	-	12
Тема 4. Сталій розвиток у міжнародній торгівлі: економічна сутність та сучасні концепції.	12	2	2	-	-	8	13	-	1	-	-	12
Тема 5. Форми МТ: сутність та особливості	16	4	2	-	-	10	13	-	1	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	68	14	12	-	-	42	66	1	5	-	-	60
Модуль 2. Організаційні аспекти міжнародної торгівлі												
Тема 6. Організовані міжнародні товарні ринки	11	2	2	-	-	7	11		1	-	-	10
Тема 7. Форми зовнішньої торгівлі в умовах сталого розвитку та глобальних екологічних викликів.	11	2	2	-	-	7	11	1	-	-	-	10
Тема 8. Міжнародна торгівля послугами	11	2	2	-	-	7	11		1	-	-	10
Тема 9. Міжнародний ринок робочої сили	11	2	2	-	-	7	11		1	-	-	10
Тема 10. Міжнародна торгівля цінними паперами	11	2	2	-	-	7	11		1	-	-	10
Тема 11. Міжнародна торгівля об'єктами інтелектуальної власності	12	2	2	-	-	8	14		1	-	-	13

Разом за змістовим модулем 2	67	12	12	-	-	43	69	1	5	-	-	63
Усього годин	135	26	24	-	-	85	135	2	10	-	-	123

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

2.1. Змістовий модуль 1. Міжнародна торгівля: економічна сутність та теорії розвитку

Практичне заняття 1. Теоретичні основи сутності міжнародної торгівлі

Ключові слова та поняття теми: порівняльні переваги, міжнародна вартість, абсолютні переваги, витрати заміщення, розміщення факторів виробництва, парадокс Леонтьєва, вільна торгівля, автаркія, меркантилізм, протекціонізм, платіжний баланс, альтернативні витрати, альтернативна ціна.

Питання, що розглядаються на занятті.

1. Меркантилізм як "гра з нульовою сумою".
2. Політика вільної торгівлі і протекціонізм: логіка взаємного заперечення та поєднання.
3. Особливості досягнення балансу між експортом та імпортом за моделлю "ціни - золото - потоки" Д. Х'юма.
4. Теорія абсолютних переваг А. Сміта: переваги та обмеження.
5. Теорія відносних переваг Рікардо - Торренса. Поняття "альтернативні витрати", "альтернативна ціна".
6. Теорія міжнародної вартості Дж. Ст. Мілля. Закон міжнародної вартості.

Рекомендована література

1. Гребельник О. П., Романовський О. О. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. К. : Деміур, 2003. 296 с.
2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підручник / За ред. Л. В. Багрової. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 580 с.
3. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України : підручник. К. : КНБУ, 2003 948 с.
4. Румянцев А. П., Румянцева Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посіб. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 377 с.

Приклади розв'язування задач.

Задача 1.

Використовуючи статистичні данні Державного комітету статистики України (www.ukrstat.gov.ua) та Урядового порталу Кабінету Міністрів України (www.kmu.gov.ua) проаналізувати:

- а) обсяг та динаміку зовнішнього товарообігу України;
- б) торговельний баланс, сальдо торговельного балансу, причини, які цьому сприяли;
- в) структуру експорту та імпорту,
- г) зовнішньоекономічні зв'язки з окремими країнами, групами країн;
- д) ефективність стану зовнішньоекономічних зв'язків у цілому.

Задача 2. Розглянемо положення теорії А. Сміта на умовному прикладі взаємної торгівлі двох країн - України та Індії - та двох видів товарів - цукру та чаю.

Припущення:

Україна:

- 1. Має 100 одиниць ресурсів.
- 2. 20 одиниць ресурсів витрачає на виробництво 1 т чаю.
- 3. 5 одиниць ресурсів витрачає на 1 т цукру.
- 4. За відсутності зовнішньої торгівлі на виробництво кожного виду продукції використовується половина наявних ресурсів.

Індія:

- 1. Має 100 одиниць ресурсів.
- 2. 4 одиниці ресурсів витрачає на виробництво 1 т чаю.
- 3. 10 одиниць ресурсів витрачає на 1 т цукру.
- 4. За відсутності зовнішньої торгівлі на виробництво кожного виду продукції використовується половина наявних ресурсів.

Таблиця 1

Виробничі можливості України та Індії

Виробничі можливості України та Індії				
Країна	Обсяг виробництва до спеціалізації, т		Обсяг виробництва після спеціалізації, т	
	Чай	Цукор	Чай	Цукор
Індія	$50 : 4 = 12,5$	$50 : 10 = 5$	$100 : 4 = 25$	0
Україна	$50 : 20 = 2,5$	$50 : 5 = 10$	0	$100 : 5 = 20$
Разом	$12,5 + 2,5 = 15$	$5 + 10 = 15$	$25 + 0 = 25$	$0 + 20 = 20$

Розв'язок:

Розглянемо ситуацію, коли обидві країни не торгують одна з одною. За умовами і Україна, і Індія виділяють по 50 одиниць ресурсів на виробництво кожного продукту. Оптимальною структурою виробництва для України є 2,5 т чаю та 10 т цукру, а для Індії - 12,5 т чаю та 5 т цукру. Оскільки кожна з країн має тільки 100 одиниць ресурсів, жодна з них не може збільшити виробництво чаю без зниження виробництва цукру, і навпаки. Без зовнішньої торгівлі сукупний обсяг виробництва України та Індії становитиме 15 т чаю та 15 т цукру.

В іншій ситуації припустимо, що кожна країна буде спеціалізуватися на виробництві товару, щодо якого вона має абсолютні переваги. Україна зможе виробити 20 т цукру, відмовившись повністю від виробництва чаю, а Індія - 25 т чаю, скоротивши повністю виробництво цукру.

Отже, внаслідок спеціалізації сукупне виробництво обох товарів може зрости: чаю - з 15 т до 25 т, цукру - з 15 т до 20 т, і внаслідок торгового обміну обидві країни зможуть мати більше і цукру, і чаю.

Практичне заняття 2. Показники розвитку міжнародної торгівлі

Ключові слова та поняття теми: зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоекономічні зв'язки, зовнішньоекономічна операція, зовнішньоекономічна політика, глобалізація, експортний потенціал, міжнародна торгівля, міжнародні інвестиції, торговельний баланс, сальдо торговельного балансу.

Питання, що розглядаються на занятті.

1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств в умовах глобалізації міжнародної економіки.
2. Історичний аспект розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
3. Зміст категорій "зовнішньоекономічні зв'язки", "зовнішньоекономічна діяльність", "зовнішньоекономічна операція".
4. Нормативно-правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
5. Суб'єкти, види і форми зовнішньоекономічної діяльності.
6. Загальна оцінка зовнішньоекономічного комплексу України.
7. Показники, які характеризують структуру зовнішньоекономічних зв'язків.
8. Складові платіжного балансу країни.

Рекомендована література

1. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація/антиглобалізація / пер. з англ. І. Андрущенко. К. : К.І.С., 2004. 180 с.
2. Гребельник О. П., Романовський О. О. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. К. : Деміур, 2003. 296 с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підручник / За ред. І. В. Багрової. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 580 с.
4. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Урядовий портал Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

Приклади розв'язування задач.

Задача 1. Використовуючи методику розрахунку показників системи національних рахунків, знайти валовий національний продукт і сальдо поточних операцій платіжного балансу, якщо відомо (в млн.дол.): абсорбція – 245; національний дохід – 110; чисті трансферти – 75; експорт – 80; імпорт – 32; чистий факторний дохід – 54.

Розв'язування:

Торгівельне сальдо: $ТС = \text{Екс} - \text{Імп} = 80 - 32 = 48$ (млн.дол.)

Валовий національний продукт:

$ВНП = А + ТС + Дч.ф. = 245 + 48 + 54 = 347$ (млн.дол.)

Сальдо поточних операцій платіжного балансу:

$CAV = TC + ДЧ.Ф + ТЧ = 48 + 54 + 75 = 177$ (млн.дол.).

Відповідь: Валовий національний продукт - 347 млн.дол. Сальдо поточних операцій платіжного балансу - 177 млн.дол.

Задача 2. Використовуючи методику розрахунку показників системи національних рахунків, знайти величину непрямих податків і валовий національний продукт, якщо відомо (в млн.дол.): національний дохід – 155; амортизація основного капіталу – 32; чистий внутрішній продукт – 174; чистий факторний дохід – 120; торгівельне сальдо – 38.

Розв'язування:

Непрямі податки: $Нп = ЧВП - НД = 174 - 155 = 19$ (млн.дол.)

Валовий внутрішній продукт: $ВВП = ЧВП + Ам = 174 + 32 = 206$ (млн.дол.)

Валовий національний продукт: $ВНП = ВВП + ДЧ.Ф = 206 + 120 = 326$ (млн.дол.).

Відповідь: Непрямі податки - 19 млн.дол. Валовий національний продукт - 326 млн.дол.

Практичне заняття 3. Тарифні і нетарифні методи державного регулювання міжнародної торгівлі

Ключові слова та поняття теми: зовнішньоекономічна політика держави, економічна інтеграція, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, торговельно політичні та валютно-політичні інструменти регулювання зовнішньої діяльності, мито, єдиний митний тариф, вантажна митна декларація, декларування товарів, нетарифне регулювання, заборона експорту/імпорту, спеціальні імпортні процедури, правові режими, національний режим, режим найбільшого сприяння, спеціальний режим, ембарго, демпінгова маржа.

Питання, що розглядаються на занятті.

1. Особливості державного регулювання ЗЕД в окремих країнах та на міждержавному рівні.
2. Мито: поняття, функції, ефекти.
3. Класифікація митних ставок. Поняття тарифної квоти. Порядок розрахунку ефективної ставки мита.
4. Механізм застосування митного тарифу в Україні: класифікація товарів, кількість ставок мита для кожної товарної позиції, визначення

митної вартості, встановлення країни походження товару і методика розрахунку митних платежів

Рекомендована література

1. Про митну справу в Україні: Закон України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>.
2. Митний кодекс України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>.
3. Експорт. Імпорт. Транзит: митне оформлення товарів / Упорядник О. В. Старцев. К. : Істина, 2000. 352 с.
4. Основи митної справи : навч. посіб. / За ред. П. В. Пашка; 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Т-во "Знання" КОО, 2002. 318 с.
5. Терещенко С. С. Науменко В. П. Основи митного законодавства в Україні. К. : АТ Август, 1999. 312 с.

Приклади розв'язування задач

Задача 1 До України з США надійшов товар - "тканина". Згідно з договором купівлі-продажу товар поставляється за умовами EXW Бостон, вартість його - 5 дол. США за 1 м², загальна кількість - 5000 м².

Вартість навантаження на судно у Бостоні - 200 дол. США, транспортування вантажу до Одеси (як кордону України) на теплоході - 3000 дол. США.

Визначити митну вартість.

Розв'язування:

Фактурна вартість товару складає:

$$ФВ = 5 * 5000 = 25000 \text{ (дол. США)}$$

Таким чином, митна вартість товару складає:

$$МВ = 25000 + 200 + 3000 = 28200 \text{ (дол. США)}$$

Задача 2. Дані про показники експортних операцій країни представлені в наступній таблиці:

Показники	Умовні позначення	Базисний рік	Звітний рік
Валютний виторг за реалізовану експортну продукцію, млрд. грн.	ВЕ	28,6	31,4
Внутрішня вартість експортної продукції, млрд. грн.	СЕ	26,4	29,9
Середні залишки оборотних коштів для виробництва експортної продукції, млрд. грн.	ЗСЕ	2,4	2,7

Необхідно обчислити:

- 1) коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію;
- 2) бюджетну ефективність експорту;
- 3) оборотність коштів, вкладених в експорт.

Розв'язування:

- 1) Коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію:
 $DO(базис, звіт) = VE / ZSE$, $I_{від} = K_{звіт} / K_{баз}$
 $баз = 28,6 / 2,4 = 11,9$ грн. на 1 грн.; $K_{звіт} = 31,4 / 2,7 = 11,6$ грн. на 1 грн ,
 $IR = 11,6 / 11,9 = 0,977$ чи 97,7, тобто віддача коштів, вкладених в експортну продукцію країни скоротилася на 2.3%.
- 2) Бюджетна ефективність експорту: $EB = VE / SE$;
 $EB_0 = 28,6 / 26,4 = 1,083$, $EB_1 = 31,4 / 29,9 = 1,050$ грн. на 1 грн.
 $I_e = EB_1 / EB_0 = 1,050 / 1,083 = 0,9697$ чи 97%, тобто знизилася на 3%.
- 3) Число оборотів коштів, вкладених в експорт: $n = SE / ZSE$,
 $n_0 = 26,4 / 2,4 = 11,0$ про., $n_1 = 29,9 / 2,7 = 11,07$ про.
 $I_n = n_1 / n_0 = 11,7 / 11 = 1,0067$ чи 100,7%, тобто оборотність коштів, вкладених в експортну продукцію, підвищилася на 0,7%.

Практичне заняття 4. Стратегія та форми виходу підприємств на зовнішні ринки

Ключові слова та поняття теми: міжнародний маркетинг, етапи виходу підприємства на зовнішні ринки, пробний експорт, екстенсивний експорт, інтенсивний експорт, експортний маркетинг, міжнародний маркетинг, глобальний маркетинг, підходи до вибору зарубіжного ринку: суб'єктивний, дискретний, комплексний; дослідження ринку, кабінетне, польове дослідження, первинна, вторинна інформація, сегментація ринку, сегмент міжнародного ринку, моделі сегментації ринку, способи виходу

на зовнішні ринки: експорт, спільна підприємницька діяльність, пряме інвестування, принципи вибору партнерів, ділова репутація, джерела інформації, досє на фірму.

Питання, що розглядаються на занятті.

1. Класифікація і характеристика різноманітних форм виходу на зовнішні ринки. Умови існування.

2. Міжнародний маркетинг як філософія виходу підприємства на зовнішні ринки.

3. Стратегія входження в міжнародний ринок:

- мотиви та етапи виходу підприємства на міжнародні ринки;
- підходи до вибору зарубіжного ринку;
- основні напрямки дослідження міжнародних ринків;
- сегментація закордонного ринку;
- вибір способу виходу на зовнішні ринки;
- критерії вибору способу виходу на зовнішні ринки;
- порівняльна характеристика основних способів виходу на зовнішні ринки.

4. Товарна політика на світових ринках. Міжнародна товарна стратегія.

5. Роль упаковки в просуванні товару на закордонні ринки. Стратегія товарних знаків

6. Цінові стратегії на зовнішньому ринку

Рекомендована література

1. Дроздова Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2002. 172 с.

2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підручник / За ред. І. В. Багрової. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 580 с.

3. Циганкова Т. М. Міжнародний маркетинг : навч. посіб. К. : КНЕУ, 1998. 120 с.

Приклади розв'язування задач.

Задача 1. Між консигнантом і консигнатором укладено договір частково поворотної консигнації на таких умовах: загальний обсяг продукції, поставленої на консигнаційний склад, - 500 тис. шт.; експортна ціна одиниці продукції - 2,5 дол. США; 75% продукції підлягає обов'язковій реалізації.

Обсяг фактично реалізованої продукції склав 280 тис. шт.

Варіанти подальших дій контрагентів:

а) повернення частини нереалізованої продукції консигнанту для збуту на внутрішньому ринку. При цьому ціна одиниці продукції на внутрішньому ринку становитиме 13 грн. (курс валюти - 5 грн. / дол. США); комерційні витрати розподіляються між консигнантом та консигнатором порівну і становлять 0,8 дол. США / шт.; комерційні витрати, пов'язані з продажем продукції на внутрішньому ринку, становлять 45 тис. грн.;

б) продаж продукції на зовнішньому ринку за ціною, що на 20% нижча експортної ціни. Винагорода консигнатора за проведення цієї операції становитиме 1,5% від ціни продажу.

Обчислити обсяг продукції, яку консигнатор повинен викупити у консигнанта.

Визначити, який з варіантів дій є вигіднішим для консигнанта.

Розв'язування:

1. Консигнатор повинен викупити продукцію на суму:
 $(500000 * 75 / 100 - 280000) * 2,5 = 237500$ (дол. США)

2. Поверненню підлягає:

$$500000 * (100 - 75) / 100 = 125000 \text{ (шт.)}$$

3. Виручка від можливого продажу поверненої продукції на внутрішньому ринку:

$$125000 * \frac{13}{5} = 325000 \text{ (дол. США)}$$

3.1 За мінусом комерційних витрат:

$$325000 - 125000 * \frac{0,8}{2} - \frac{45000}{5} = 266000 \text{ (дол. США)}$$

4. Виручка від можливого продажу на зовнішньому ринку:

$$125000 * (2,5 - 2,5 * \frac{20}{100}) = 250000 \text{ (дол. США)}$$

4.1 За мінусом винагороди консигнатора:

$$250000 - 250000 * \frac{1,5}{100} = 246250 \text{ (дол. США)}$$

Таким чином, оскільки $266000 > 246250$, для консигнанта вигіднішим є варіант повернення продукції для збуту на внутрішньому ринку.

Задача 2. Між компанією "МакДональдс" (далі - франчайзер) та

українським господарюючим суб'єктом (далі - франчайзі) укладено франчайзинговий договір, згідно з яким франчайзі надано право здійснювати продаж гамбургерів, виготовлених за технологією франчайзера.

Річний обсяг реалізації гамбургерів - 90000 шт. Ціна 1 шт. - 2,50 грн. при собівартості 1,95 грн. Співвідношення між базовим і додатковим прибутком оцінюється як 2:1. Частка франчайзера у додатковому прибутку становить 75%.

Визначити:

- 1) величину загального, базового і додаткового прибутку;
- 2) рівень загальної, базової і додаткової рентабельності;
- 3) ставку роялті;
- 4) прибуток франчайзера.

Розв'язування:

1.1 Розмір загального прибутку:

$$\text{ПР}_{\text{заг.}} = (2,50 - 1,95) \times 90000 = 49500 \text{ (грн.)}$$

1.2 Розмір базового прибутку:

$$\text{ПР}_{\text{баз.}} = 49500 / 3 \times 2 = 33000 \text{ (грн.)}$$

1.3 Розмір додаткового прибутку:

$$\text{ПР}_{\text{дод.}} = 49500 / 3 \times 1 = 16500 \text{ (грн.)}$$

2.1 Рівень загальної рентабельності:

$$\text{Re nt}_{\text{заг}} = \frac{49500}{(1,95 + 900000)} \times 100\% = 28,2 \%$$

2.2 Рівень базової рентабельності:

$$\text{Re nt}_{\text{баз}} = \frac{33000}{(1,95 + 900000)} \times 100\% = 18,8 \%$$

2.3 Рівень додаткової рентабельності:

$$\text{Re nt}_{\text{дод}} = \frac{16500}{(1,95 + 900000)} \times 100\% = 9,4 \%$$

3 Ставка роялті:

$$R = \frac{\frac{9,4}{100} \times 75}{1 + \frac{28,2}{100}} = 5,5 \%$$

4 Прибуток франчайзера:

$$ПРф = (2,50 * 90000) * \frac{5,5}{100} = 12375(\text{грн}),$$

$$\text{або } ПРф = 16500 * \frac{75}{100} = 12375(\text{грн}).$$

Задача 3. Українське машинобудівне підприємство планує купити ліцензію на використання закордонної технології. За ліцензією буде випускатися продукція у кількості 10 тис. виробів на рік. Прогнозована оптова ціна одиниці продукції на внутрішньому ринку становить 1000 грн. Експорт цих виробів не передбачається. Капітальні вкладення для організації ліцензійного виробництва становитимуть 4 млн. грн.; витрати на адаптацію закордонної технології 500 тис. грн. Собівартість одиниці продукції дорівнює 800 грн. Ставка податку на прибуток 30%. В угоді передбачена оплата ліцензії на умовах роялті, як база роялті зафіксований випуск продукції у натуральному виразі, ставка роялті 0,25 дол. США. Граничне значення рентабельності на підприємстві прийнято у розмірі 0,15. Строк ліцензійної угоди 10 років. Коефіцієнт, який враховує строк угоди (10 років) та коефіцієнт дисконтування (0,15), дорівнює 5,019. Коефіцієнт валютної ефективності експорту ліцензії становить 0,1905 дол. США / грн.

Визначити:

1. Річний економічний ефект;
2. Показник рентабельності придбання ліцензії;
3. Сумарну дисконтовану вартість ліцензії за 10 років.

Розв'язування:

1. Визначаємо річний економічний ефект ($E^{pic}_{imp.}$)

$$E^{pic}_{imp.} = (1000 - 800) * 10000 * (1 - \frac{30}{100}) - 0,15 * (4000000 + 5000000) - \frac{0,25 * 10000}{0,1905} = 711877(\text{грн})$$

2. Визначаємо показник рентабельності придбання ліцензії (r)

$$r = \frac{(1000 - 800) * 10000 * (1 - \frac{30}{100}) - \frac{0,25 * 10000}{0,1905}}{4000000 + 5000000} * 100\% = 30,82\%$$

3. Сумарна дисконтована вартість ліцензії за 10 років становить:
 $0,25 \times 10000 \times 5,019 = 12547,5$ (дол. США).

2.2 Змістовий модуль 2. Організаційні аспекти міжнародної торгівлі

Практичне заняття 5. Міжнародна міграція робочої сили

Ключові слова та поняття теми: міжнародна міграція, робоча сила, рушійні сили і етапи розвитку, міграційні процеси, світовий ринок, зайнятість населення, гнучкість ринку праці.

Питання, що розглядаються на занятті.

1. Сутність, структура та основні риси світового ринку праці
2. Характеристика основних регіональних ринків праці
3. Особливості та сучасні тенденції розвитку світового ринку праці
4. Україна на світовому ринку праці
5. Сутність, види та причини міграції
6. Закономірності міграційних процесів
7. Характеристика основних міграційних центрів
8. Економічні і соціальні наслідки міжнародної трудової міграції
9. Методи регулювання міграції
10. Чинники міграції населення України та її напрями
11. Позитивні на негативні наслідки для економіки країни, наприклад України, від міграції робочої сили.

Рекомендована література

1. Міжнародна економіка : підручник / А. П. Рум'янцев, Г. Н. Климко, В. В. Рокоча та ін.; За ред. А. П. Рум'янцева. К. : Знання-Прес, 2003. 447 с. (Вища освіта ХХІ століття).
2. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібник. К. : Кондор, 2004. 432 с.: іл., табл. Бібліогр.: 40 назв.
3. Ткач В. Ю. Європейський ринок праці в системі міжнародної міграції трудових ресурсів. *Економіка АПК*. 2005, № 2. С. 138–143.
4. Заклетка О., Юрченко В. Трудова еміграція як умова розвитку міжнародного ринку праці. *Вісник КНТЕУ*. 2002, № 4. С. 9–20.

Приклади розв'язування задач.

Задача 1.

За даними національних рахунків Іспанії 2016 року, визначити величину чистих трансфертів та чистого факторного доходу, якщо наступні показники, млн. дол.:

перекази за кордон іспанців і іноземних робітників, що живуть в Іспанії більше 1 року	18,7
перекази за кордон іноземних робітників, що живуть в Іспанії менше 1 року	12,1
платежі іспанців-мігрантів, що живуть за кордоном менше 1 року	10,1
отримані платежі іспанців-мігрантів, що живуть за кордоном більше 1 року	9,7
витрати на виплату прибутку нерезидентам на вкладений в Іспанії іноземний капітал	6,3
одержані з-за кордону прибуток, а також прямі та портфельні інвестиції	12,7
рента, виплачена нерезидентам за нерухомість, що належить нерезидентам, але знаходиться в Іспанії	3,2
рента, отримана за здану в оренду нерухомість за кордоном, але належить резидентам Іспанії	5,1

Розв'язування:

Чистий факторний дохід: $(10,1 - 12,1) + (12,7 - 6,3) + (7,1 - 3,2) = 8,3$ (млн. дол.)

Чисті трансферти: $9,7 - 18,7 = -9$ (млн. дол.)

Відповідь: Чистий факторний дохід – 8,3 млн. дол. Чисті трансферти - (-9) млн.дол.

Задача 2. Затрати праці (у годинах) на виробництво печива та цукерок в Україні та Польщі такі:

	Печиво	Цукерки
Україна	12	4
Польща	2	8

1. У виробництві якого товару Україна має відносну перевагу і чому?

2. Розрахуйте альтернативну ціну цукерок, виражену через ціну печива, для України та для Польщі.

3. В якому інтервалі буде знаходитись ціна рівноваги на цукерки у випадку розвитку торгівлі між двома країнами?

4. Якщо відносна ціна рівноваги на цукерки внаслідок торгівлі буде дорівнювати 4, на якому з товарів буде спеціалізуватися кожна з країн і чому?

5. Підрахуйте виграш Польщі від торгівлі, якщо вона буде спеціалізуватися на виробництві печива.

Розв'язування.

1. Україна має відносну перевагу у виробництві цукерок, тому що $(4/12) < (8/2)$.

Б. Для України альтернативна ціна становить $(4/12) = (1/3)$, для Польщі ціна заміщення становить $8/2 = 4$.

2. Ціна рівноваги на цукерки в торгівлі між двома країнами (Р) буде знаходитись у інтервалі між цінами заміщення, які діють в умовах відсутності торгівлі, тобто $(1/3) < P < 4$.

3. При відносній ціні рівноваги, що дорівнює 4, товар спеціалізації кожної з країн буде визначатися співвідношенням заробітних плат у промисловості, що продукує печиво, і у промисловості, що продукує цукерки. Український робітник, продукуючи цукерки і торгуючи ними з Польщею, зможе заробити $4/4 = 1$ (відносна ціна рівноваги, поділена на затрати праці), тоді як продукуючи печиво і торгуючи ними із Польщею при тій самій ціні рівноваги, він заробить лише $4/12 = 1/3$. Оскільки робітники захочуть отримувати більш високу заробітну плату, то вони перейдуть у промисловість з виробництва цукерок, що приведе до спеціалізації України на цьому товарі.

4. У розрахунку на 1 год Польща може виробити $1/2$ печива або $1/8$ цукерки. При повній спеціалізації Польщі на виробництві печива ($1/2$ печива за 1 год) в Україні вона зможе купити за $1/2$ печива $1/4$ цукерки, що у 2 рази більше, ніж якби вона продукувала цукерки самостійно.

Задача 3. Затрати робочого часу в Україні та Німеччині на виробництво товарів А, Б, В, Г такі:

	Німеччина	Україна
А	3	36
Б	6	54
В	12	72
Г	45	90

1. За якими товарами Німеччина має найбільшу та найменшу абсолютну перевагу перед Україною?

2. Якщо німецька заробітна плата в 7 разів вище української, які товари будуть продукуватися у Німеччині, а які — в Україні?

3. Покажіть вигідність торгівлі для кожної з країн.

4. Як зміниться торгівля, якщо різниця у заробітних платах скоротиться до 6 разів.

Розв'язування.

1. Німеччина мають абсолютну перевагу щодо всіх товарів: найбільшу в товарах А ($36/3 = 12$) і найменшу в товарах Г ($90/45 = 2$).

2 При співвідношенні заробітних плат України і Німеччини $1 : 7$ товари А та Б будуть продукуватися у Німеччині, оскільки відносини затрати праці на них вище співвідношення заробітних плат ($36/3 > 7$ і $54/6 > 7$), а товари В та Г в Україні, оскільки відносні затрати праці на них нижчі співвідношення заробітних плат ($72/12 < 7$ і $90/45 < 7$) і там продукувати їх відносно дешевше.

3. Виграш від торгівлі досягається внаслідок відносно дешевого імпорту товару з-за кордону порівняно з місцевим виробництвом.

Виграш від торгівлі для України: товар А: $36-21=15$ вартісних одиниць;

товар Б: $54-42=12$ вартісних одиниць.

Виграш від торгівлі для Німеччини:

товар В: $84-72=12$ вартісних одиниць;

товар Г: $315-90=225$ вартісних одиниць.

4. При співвідношенні заробітних плат в Україні й Німеччини $1 : 6$ Німеччина буде виробляти товари А, Б та В, Україна — товар Г. При цьому через те, що відносні затрати праці на товар В точно ($72/12 = 6$) збігаються із співвідношенням заробітних плат, товар В буде вироблятися в обох країнах. Приклад показує, що в разі наближення української заробітної плати до німецької без відповідного збільшення продуктивності (зниження трудовитрат на одиницю продукції) Україна може втратити відносну перевагу.

Практичне заняття 6. Організація та регулювання міжнародної торгівлі товарами та послугами. Базисні умови поставки товару

Ключові слова та поняття теми: міжнародний контракт купівлі-продажу, умови контракту, зовнішньоекономічний договір (контракт), сторони зовнішньоекономічного договору, контракт разового постачання, контракт із періодичним постачанням, контракти на постачання комплектного устаткування, контракти з оплатою в змішаній формі, бартерні угоди, оферта, акцепт, преамбула, предмет договору, кількість та якість товару, строк і дата поставки, базисні умови поставки товарів, «Інкотермс-2000», «Франко», ціна та загальна вартість договору, умови платежів, валютні застереження, упаковка та маркування, форс-мажорні обставини, санкції та реклаमाції, урегулювання спорів, арбітраж.

Питання, що розглядаються на занятті.

1. Структура і зміст міжнародних контрактів купівлі-продажу.
2. Функції і види зовнішньоекономічних контрактів.
3. Документи, які забезпечують виконання зовнішньоекономічного контракту.
4. Обов'язкові і додаткові, індивідуальні та універсальні умови зовнішньоекономічного контракту.
5. Торгові звичаї та їх значення.
6. «ІНКОТЕРМС-2000»: тлумачення термінів груп Е, Р, С, В.

Рекомендована література

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». URL: <http://www.rada.kiev.ua>.
2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підруч. / за ред. І. В. Багрової. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 580 с.
3. Румянцев А. П., Румянцева Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посіб. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 377 с.

Приклади розв'язування задач

Задача 1. Скласти схему та дати характеристику основних етапів процесу підготовки, укладання і виконання зовнішньоекономічного контракту.

Задача 2. Зміст категорій «оферта», «акцепт», «запит», «тракція угоди», «парафування контракту», «теорія поштової скриньки», «форс-мажорні обставини» - письмово, навести приклади до кожної категорії

Задача 3. Підприємство уклало угоду з партнером з Болгарії на придбання партії овочевих консервів (кількістю 50 тис. банок) на суму 20 тис. євро. Курс НБУ за один євро - 6,2 грн. Витрати підприємства, пов'язані з митним контролем товару: митні збори - 0,3 % вартості угоди; мито - 20 % вартості угоди.

Визначити імпорتنу ціну одиниці придбаного товару.

Розв'язок:

Вартість угоди на партію виробів у вітчизняній валюті $20,00 \cdot 6,2 = 124$ тис. грн.

Митні збори $124000 \cdot 0,3 : 100 = 372$ грн. Вартість мита $124000 \cdot 20 : 100 = 24800$ грн.

Сумарна вартість партії товару з урахуванням усіх митних витрат $124000 + 372 + 24800 = 149172$ грн.

Вартість одиниці виробу згідно з угодою $149172 : 50000 = 2,98$ грн.

Задача 4. У контракті зазначена ціна на умовах CIF. Визначте ціну на умовах FOB, якщо відомі такі дані:

- ціна на умовах CIF – 25\$;
- вартість вантажу – 13\$;
- вартість транспортування – 10\$;
- страхування вантажу – 0,5\$;
- інші витрати – 1,5\$.

Розв'язування:

Умови FOB не передбачають вартість страховки і транспортування, тому ціна вантажу становитиме 14,5\$ (25-0,5-10).

Задача 5. Є такі дані діяльності промислового підприємства:

- виробнича собівартість продукції (франко-склад виробника) – 400 грн.,
- транспортно-заготівельні витрати з доставляння продукції зі складу виробника до автобусної станції відправлення – 5% до виробничої собівартості, операційні витрати підприємства, % до собівартості продукції:
 - франко-склад виробника 4
 - франко-автостанція 4,5
 - франко-роздрібне підприємство 6,3.

Операційна рентабельність – 12%, торгівельна націнка роздрібною торгівлі (без ПДВ) – 15%. За цих умов визначимо ціни придбання товару з ПДВ на умовах франко-склад виробника, франко-автостанція і франко-роздрібне підприємство.

Розв'язування:

Ціна франко-склад виробника = $400 \cdot 1,04 \cdot 1,12 \cdot 1,2 = 559,1$ грн..

Ціна франко-автостанція = $400 \cdot 1,05 \cdot 1,045 \cdot 1,12 \cdot 1,2 = 589,88$ грн..

Ціна франко-роздрібне підприємство = $400 \cdot 1,05 \cdot 1,063 \cdot 1,12 \cdot 1,15 \cdot 1,2 = 690$ грн..

Задача 6. Є такі дані про витрати на виробництво і доставляння товару на експорт:

- повна собівартість виробництва партії товару – 300 тис. грн.,
- прибуток виробника – 20%,
- вартість перевезення вантажівкою до залізничної станції – 2 тис. грн.,
- вартість вантаження у вагон – 1,5 тис. грн.,
- вартість перевезення від залізничної станції до морського порту призначення – 6 тис. грн.,
- вартість навантажувально-розвантажувальних робіт зі складуванням товару уздовж борту судна – 1,8 тис. грн.,
- вартість навантаження на борт судна і складування на судні – 1,4 тис. грн.,
- морський фрахт до порту призначення – 300 євро (за курсом НБУ на час виконання угоди 1 євро = 7,2 грн.),
- страхування вантажу – 3 % від ціни CFR,
- вартість перевалювання у порту призначення – 150 євро,
- імпортерне мито та оформлення документації – 10% від ціни CIF,
- перевезення до покупця – 200 євро.

Розв'язування:

На базі умов ІНКОТЕРМС визначимо ціни EXW, FAS, CFR, CIF і DDP.

EXW (франко завод) = $300 \cdot 1,2 = 360$ тис. грн.

FAS (франко вздовж борту судна) = $360 + 2 + 1,5 + 6 + 1,8 = 371,3$ тис. грн.

CFR (вартість і фрахт) = $371,3 + 1,4 + 300 \cdot 0,0072 = 394,3$ тис. грн.

CIF (вартість, страхування і фрахт) = $394,3 \cdot 1,03 = 406,13$ тис. грн.

DDP (постачання зі сплатою мита) = $406,13 + 150 \cdot 0,0072 + 406,13 \cdot 1,1 + 200 \cdot 0,0072 = 855,39$ тис. грн.

Практичне заняття 7. Поняття світової ціни. Цінові, валютні і фінансові умови зовнішньоторгової угоди. Умови платежу. Форми розрахунків

Ключові слова та поняття теми: цінова політика, рівень ціни, базис ціни, тверда ціна, ковзна ціна, фіксація ціни, контрактна ціна, конкурентна ціна, індикативна ціна, валюта, конвертованість валюти, валютні цінності, валютний курс, валютні операції, валютні ризики, валютні рахунки, система регулювання валютних відносин, об'єкти валютного регулювання, форми валютного регулювання, валютне законодавство, валютні обмеження, санкції, які застосовуються при порушенні валютного законодавства, чеки, вексель, банківський переказ, акредитив, інкасо.

Питання, що розглядаються на занятті.

1. Критерії надання зовнішньоторговій ціні статусу світової.
2. Множинність світових цін. Фактори, що зумовлюють розбіжності між внутрішніми і зовнішніми цінами.
3. Основні види світових цін, що застосовуються у зовнішньоторгових угодах.
4. Етапи встановлення ціни на експортний товар. Залежність рівня ціни від обраної базисної умови поставки товару.
5. Порівняльний аналіз основних стратегій і методів ціноутворення на зовнішньому ринку.
6. Сутність валютних відносин.
7. Валютні умови зовнішньоторговельних контрактів.
8. Валютні ризики та способи їх усунення.

Рекомендована література

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». URL: <http://www.rada.kiev.ua>.
2. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті». URL: <http://www.rada.kiev.ua>.
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підруч. / за ред. І. В. Багрової. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 580 с.
4. Васенко В. К. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
5. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства

навч. посіб. К. : Знання, 2006. 462 с.

6. Зовнішньоекономічні комерційні операції і контракти : навчальний посібник / Козик В. В., Папкова Л. А., Карп'як Я. С., Григор'єв О. Ю., Босак А. О. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 608 с.

7. Ушакова Н. Г., Савицька Н. Л. Міжнародне ціноутворення : навчальний посібник. К. : Професіонал, 2004. 218 с.

Приклади розв'язування задач

Задача 1.

Розрахувати демпінгову маржу, шкоду від демпінгу і ставку мита, що перешкоджатиме появі шкоди від демпінгу, за такими вихідними даними:

Вихідні дані:

Назва показника	Умовні. познач.	Значення
Товар, який є об'єктом демпінгового імпорту		Палас бавовняний
Середня ціна продажу в країні експорту	Ц	30 грн. за 1 м ²
Середні витрати на доставку товару на території країни експорту	Вдост	1 грн. за 1 м ²
Середня ціна, що декларується при імпорті товару в Україну	Ц	30 грн. за 1 м ²
Середні витрати на доставку товару в Україну	Вдост	3 грн. за 1 м ²
Мінімальна ціна продажу товару на ринку України без заподіяння шкоди	Ц мін	40 грн. за 1 м
Ставка ввізного мита	С _м	30%

Розв'язування:

Назва показника	Результат
Величина нормальної вартості	$Ц_{норм} = 30 - 1 = 28 \text{ (грн.)}$
Величина експортної ціни	$Ц_{експ} = 30 - 3 = 27 \text{ (грн.)}$
Демпінгова маржа	$ДМ = (29 - 27) / 30 * 100\% = 6,67 \text{ (\%)}$

Шкода від демпінгу	$ШД = (40 - (30 + 30 * 30 / 100) / 30) * 100\% = 3,33\%$
Ставка мита, що перешкоджає появі шкоди від демпінгу	$C_m = \frac{40}{30} * 100\% - 100\% = 33,33(\%)$ або $C_m = 30 + 3,33 = 33,33 (\%)$

Задача 2.

Аналіз ринку США показав, що споживачі вважають ключовими для токарних верстатів такі чотири параметри:

- X_1 - найбільший діаметр виробів;
- X_2 - відстань між центрами;
- X_3 - потужність електродвигуна;
- X_4 - максимальна частота обертання.

Залежність ціни верстата від рівня ключових параметрів виражається формулою:

$$Ц = 55,2 * X_1 + 0,984 * X_2 - 1510 * X_3 + 2,37 * X_4 - 14567.$$

Встановити ціну на верстат з такими параметрами:

- $X_1 = 512$ мм;
- $X_2 = 2360$ мм;
- $X_3 = 6,5$ кін. сил;
- $X_4 = 750$ об. / хв.

Розв'язування:

$$Ц = 55,2 * 512 + 0,984 * 2360 - 1510 * 6,5 + 2,37 * 750 - 14567 = 7980,1 (\text{дол. США}).$$

Таким чином, ціна на верстат з такими параметрами буде встановлена у розмірі 7980,1 (дол. США).

Задача 3. Валютна виручка українського підприємства складає 37,5 тис. дол США. Витрати на транспортування, страхування вантажу та експедиторські витрати дорівнюють 7,5 тис. дол США. Курс гривні, що встановлюється на торгах міжбанківської валютної біржі, - 5,24 грн/дол США. Курс міжбанківського валютного ринку - 5,12 грн/дол США. Курс НБУ - 5,18 грн/дол США. Розмір комісійних банку — 1,5 %.

Визначити обсяг валютної та гривневої виручки підприємства згідно з існуючим законодавством щодо валютного регулювання.

Задача 4. Кросворд.

1. Державний грошовий збір (податок), що справляється з юридичних і фізичних осіб у разі здійснення ними або між ними і державою певних дій (перелік їх визначається законодавством).

2. Офіційно встановлена ставка (система ставок) оподаткування, митних зборів, або розмір оплати за різні послуги — транспортні, зв'язку, комунальні (ціна послуг), або інструмент зовнішньої торгівлі.

3. Мито, що стягується державою з імпортованих товарів з метою поповнення державного бюджету та захисту внутрішнього ринку.

4. Мито, що стягується державою з експортних товарів.

Рисунок 1. - Кросворд

5. Обов'язкове мито в дохід держави, що справляється спеціально уповноваженими установами за вчинення дій та видачу юридичним та фізичним особам документів, що мають правове значення.

6. Мито, що справляється на митниці у формі відсотка вартості товару.

7. Вид ввізного мита, яке накладається у вигляді твердої ставки зі штуки чи одиниці виміру — ваги, площі, об'єму — товару.

8. Мито, що справляється у вигляді поєднання адвалорного і специфічного.

9. Мито, що встановлюється з метою вирівнювання цін на імпортні та вітчизняні товари для виключення між ними цінової конкуренції.

10. Мито, що справляється за пільговими ставками з метою стимулювання розвитку міжнародної торгівлі.

11. Мито на експортовані товари, яке вводять тоді, коли ціна цих товарів нижча за середні світові ціни і значно нижча за внутрішні ціни аналогічних товарів у країні імпортерів.

У виділених клітинках зашифроване слово, яке означає назву біржових спекулянтів, діяльність яких полягає у "грі" на підвищення курсу (ціни).

Розв'язування:

											¹ М	И	Т	О										
											² Т	А	Р	И	Ф									
											³ В	В	І	З	Н	Е								
											⁴ В	И	В	І	З	Н	Е							
											⁵ Д	Е	Р	Ж	А	В	Н	Е						
											⁶ А	Д	В	А	Л	О	Р	Н	Е					
											⁷ С	П	Е	Ц	И	Ф	І	Ч	Н	Е				
											⁸ К	О	М	Б	І	Н	О	В	А	Н	Е			
											⁹ З	Р	І	В	Н	Ю	В	А	Л	Ь	Н	Е		
											¹⁰ П	Р	Е	Ф	Е	Р	Е	Н	Ц	І	Й	Н	Е	
¹¹ А												Н	Т	И	Д	Е	М	П	І	Н	Г	О	В	Е

Практичне заняття 8. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності

Ключові слова та поняття теми: зовнішньоторгівельні операції, експортна діяльність, іноземні покупці, митна територія, зовнішній ринок, світовий ринок, національний ринок, ефективність експорту, коефіцієнт ефективності експорту товарів, експортний дохід, транспортні витрати, експортне мито.

Питання, що розглядаються на занятті.

1. Економічний аналіз у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
2. Аналіз виконаних обов'язків щодо експортно-імпортних операцій.
3. Аналіз динаміки обігу зовнішньоекономічної діяльності.
4. Аналіз фінансових результатів і прибутку при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.
5. Вплив окремих напрямів зовнішньоекономічної діяльності підприємства на кінцеві результати його діяльності.
6. Сутність та розрахунок економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності країни.
7. Характеристика показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Рекомендована література

1. Вічевич А. М., Максимець О. В. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності : навчальний посібник. Львів : Афіша, 2004. 140 с.
2. Гребельник О. П. Митно-тарифна політика за умов трансформації економічної системи : монографія. К. : КНЕУ, 2001. 488с.
3. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник / 3-тє видання, перероблене та доповнене. К. : Центр учбової літератури, 2008. 432 с.
4. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. К. : Знання, 2006. 462 с.
5. Торгова Л. В., Хитрова О. В. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навчально-методичний посібник. Львів : „Новий Світ-2000”, 2006. 512 с.

Приклади розв’язування задач

Задача 1. Розглядаються два варіанти кредитування поставок обладнання в Україну:

- а) валюта кредиту - долари США; сума кредиту - 150 млн. грн.; ставка - 7% річних; середній термін - 4 роки;
- б) валюта кредиту - фунти стерлінгів; сума кредиту - 150 млн. грн.; ставка - 8% річних; середній термін - 4 роки.

Визначити, який варіант вигідніший для української сторони, якщо ринкова ставка по кредитах у доларах США - 10% річних, у фунтах стерлінгів - 13% річних.

Розв’язування:

Елемент субсидії (E_c) визначається за формулою.

$$E_c = \%_p - \%_ф;$$

де $\%_p$ - ринкова процентна ставка;

$\%_ф$ - фактична субсидована процентна ставка.

Розглянемо варіанти кредитування поставок обладнання в Україну:

Варіант "А":

- елемент субсидії: $E_c = 10 - 7 = 3$ (%);

- економія на вартості кредиту: $(150 * 4 * 3) / 100 = 18$ (млн. грн.)

Варіант "Б":

- елемент субсидії: $E_c = 13 - 8 = 5$ (%);

- економія на вартості кредиту: $(150 * 4 * 5) / 100 = 30$ (млн. грн.).

Варіант "Б" вигідніший, оскільки досягається більша економія на вартості кредиту, тобто 30 (млн. грн.) більше ніж 18 (млн. грн.).

Задача 2. Розрахувати коефіцієнт інтегральної ефективності експортно-імпоротної операції за такими даними:

- валютна виручка від експорту - 4000 євро;
- витрати на виробництво та експорт продукції - 24000 грн.;
- виручка від перепродажу товару, закупленого за кордоном на всю суму валютної виручки, на вітчизняному ринку - 26500 грн.

Розв'язування:

$$K_{\text{ве}} = 4000/24000 = 0,167 \text{ (євро/грн)}$$

$$K_{\text{ві}} = 26500/4000 = 6,625 \text{ (євро/грн)}$$

$$K_{\text{INT}} = K_{\text{ве}} * K_{\text{ві}} = 0,167 * 6,625 = 1,106.$$

Таким чином, оскільки $1,106 > 1$, експортно-імпорتنу операцію можна вважати економічно доцільною.

Задача 3. Розрахувати показники ефекту та ефективності імпорту товару народного споживання.

Вихідні дані:

1. Кількість товару - 1000000 шт.
2. Контрактна ціна - 0,3 євро / шт.
3. Транспортні витрати - 0,2 євро / шт.
4. Інші витрати, пов'язані з доставкою і реалізацією товару на внутрішньому ринку, - 500000 грн.
5. Курс валюти - 6 грн. / євро.
6. Ціна реалізації на внутрішньому ринку - 4 грн. / шт.

Розв'язування:

1. Сукупні витрати:

$$B = 1000000 * (0,3 + 0,2) \times 6 + 500000 = 3500000 \text{ (грн.)}$$

2. Результат від операції:

$$P = 1000000 * 4 = 4000000 \text{ (грн.)}$$

3. Розмір ефекту від імпорту:

$$E_{\text{імп}} = 4000000 - 3500000 = 500000 \text{ (грн.)}$$

4. Ефективність імпорту:

$$E_{\text{еф}} = 4000000 / 3500000 = 1,14$$

Отже, операція імпорту товару народного споживання є вигідною, оскільки кожна гривня витрат приносить 14 копійок прибутку. Загальний розмір ефекту становить 500000 грн.

Задача 4. Вітчизняне підприємство уклало з іноземною фірмою контракт на переробку сировини. Визначити ефект від толлінгу за таких умов:

1. Виробничі витрати, пов'язані з переробкою сировини:
 - електроенергія - 160000 грн.;
 - енергоносії - 120000 грн.;
 - заробітна плата з відрахуваннями - 200000 грн.;
 - інші змінні витрати - 120000 грн.;
 - постійні витрати - 100000 грн.;
2. Комерційні витрати - 300000 грн.;
3. Кількість готового продукту, що залишається як плата за переробку - 1500 т;
4. Ціна готового продукту - 200 дол. США / т;
5. Курс валюти - 27 грн. / дол. США;
6. Витрати, пов'язані з реалізацією готового продукту, - 10000 грн.

Розв'язування:

Визначити ефект від толлінгу ($E_{\text{тол}}$) можна за формулою:

$$E_{\text{тол}} = N * C_p - V_v - V_k - V_p,$$

де N - кількість готового продукту, що залишається у власності переробника (наприклад, у тоннах, штуках і т. ін.);

C_p - ринкова ціна одиниці продукції;

V_v - виробничі витрати, пов'язані з переробкою сировини;

V_k - комерційні витрати, пов'язані з передачею сировини;

V_p - витрати, пов'язані з реалізацією готової продукції, що перейшла у власність переробника.

$$E_{\text{тол}} = 1500 * 200 * 27 - (160000 + 120000 + 200000 + 120000 + 100000) - 300000 - 10000 = 7090000 \text{ (грн.)}.$$

Оскільки $7090000 > 0$, операцію толлінгу можна вважати економічно доцільною для фірми-переробника.

3. ВАРІАНТИ ТЕСТОВИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. На що вказує активний розрахунковий баланс?

- a. Країна є нетто-кредитором.
- b. Країна є нетто-боржником.
- c. Сума міжнародної заборгованості

2. Укажіть правильну залежність:

- a. Актив поточного платіжного балансу супроводжується чистим притоком капіталу по балансу руху капіталів і кредитів.
- b. Актив поточного платіжного балансу приводить до продажу нерухомості за кордоном.
- c. Актив поточного платіжного балансу супроводжується чистим відтоком капіталу по балансу руху капіталів і кредитів.

3. Який із наведених показників характеризує якісну сторону зовнішньоекономічних зв'язків ?

- a. Структура експорту і імпорту товарів.
- b. Зовнішньоторговельний оборот країни.
- c. Обсяги платіжного балансу країни.

4. Скорочення офіційних валютних резервів показує:

- a. Масштаби дефіциту поточного платіжного балансу.
- b. Величину активного сальдо платіжного балансу.
- c. Масштаби дефіциту платіжного балансу.

5. Операції по приватному переказу валюти за кордон відображають в:

- a. Балансі некомерційних платежів.
- b. Балансі послуг.
- c. Балансі руху капіталу.

6. До чого призводить погіршення платіжного балансу?

- a. Підсилення валютного контролю, зниження курсу національної валюти, збільшення позичань за кордоном.
- b. Лібералізація валютного контролю, підвищення курсу національної валюти, припинення позичань за кордоном.
- c. Збільшення товарного імпорту.
- d. Збільшення товарного експорту.

7. Який баланс найбільшою мірою віддзеркалює стан зовнішньоекономічних зв'язків країни за певний період?

- a. *Платіжний баланс.*
- b. Розрахунковий баланс.
- c. Зовнішньоторговельний баланс.
- d. Баланс руху капіталів.

8. До показників інтегрованості країни у світову систему господарювання відносяться:

- a. *Квота зовнішньоторговельного обороту.*
- b. Зовнішньоторговельний оборот.
- c. Темпи росту зовнішньоторговельного обороту.

9. Який із перелічених показників відноситься до показників результативності зовнішньоекономічних зв'язків ?

- a. *Зовнішньоторговельний оборот на душу населення.*
- b. Зовнішньоторговельний оборот.
- c. Квота зовнішньоторговельного обороту.

10. Який з перелічених показників відображає обсяги зовнішньоекономічних відносин?

- a. *Зовнішньоторговельний оборот.*
- b. Темпи приросту зовнішньоторговельного обороту.
- c. Експортна квота.

11. Розподіл зовнішньоекономічних зв'язків за суб'єктами та методами товарного обміну — це:

- a. *Інституціональна структура зовнішньоекономічних зв'язків .*
- b. Товарна структура зовнішньоекономічних зв'язків .
- c. Географічна структура зовнішньоекономічних зв'язків .

12. Зовнішньоекономічна діяльність — це діяльність яка пов'язана з відносинами між:

- a. *Резидентом та нерезидентом.*
- b. Двома нерезидентами.
- c. Двома резидентами.
- d. Державою та нерезидентом.

13. Хто вперше сформулював основні положення теорії порівняльних переваг?

- a. Д. Рікардо.
- b. А. Сміт.
- c. Дж. Мілль.
- d. Э. Хекшер, Б. Олін

14. Основна теза теорії меркантилізму:

- a. Багатство країни, визначається кількістю золота в країні.
- b. Сальдо торговельного балансу може бути як активне, так і

пасивне.

- c. Необхідно застосовувати обмеження до експорту товарів.

15. На чому базується теорія міжнародної торгівлі А. Сміта?

- a. Абсолютних перевагах у торгівлі.
- b. Порівняльних перевагах у торгівлі.
- c. Дефіцитності факторів виробництва.

4. ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАЬ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 1. Структура зовнішньої торгівлі України.
- 2. Зовнішньоторговельне регулювання.
- 3. Експортно-імпортна політика України.
- 4. Структура зовнішньої торгівлі послугами.
- 5. Участь України в міжнародних економічних угрупованнях.
- 6. Перспективи розвитку зовнішньої торгівлі В Україні.
- 7. Законодавча база щодо зовнішньої торгівлі України.
- 8. Види зовнішньоторгових операцій: експорт, імпорт, зустрічна

торгівля.

- 9. Методи зовнішньої торгівлі.
- 10. Вихід на зовнішній ринок, міжнародні контракти.
- 11. Базисні умови поставок. Умови Інкотермс - 2000.
- 12. Ціни в міжнародній торгівлі.
- 13. Теорія абсолютних переваг Адама Сміта.
- 14. Теорія відносних переваг Девіда Рікардо.
- 15. Теорія Хекшера-Оліна.
- 16. Теорема Рибчинського.

17. Парадокс Леонтьєва.
18. Теорія витрат, що знижуються (ефект масштабу).
19. Теорія „технологічного розриву”.
20. Теорія „життєвого циклу продукту” Р. Вернона.
21. Теорія конкурентних переваг Майкла Портера.
22. Географічна структура міжнародної торгівлі.
23. Товарна структура світового ринку.
24. Світові ціни.
25. Товарні біржі.
26. Біржові товари, біржові операції.
27. Поняття зовнішньоторгової політики, її цілі і види.
28. Політика вільної торгівлі і протекціонізм.
29. Митні тарифи.
30. Нетарифні обмеження: квоти і ліцензії, імпорتنі депозити, експортні субсидії.

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАДАЧ

Система національних рахунків (СНР) – це сукупність міжнародних визнаних правил обліку економічної діяльності, що відображають всі основні макроекономічні зв'язки, включаючи взаємодію національної і міжнародної економіки.

Міжнародні економічні відносини у системі світового господарства

СНР для більшості країн світу є засобом для складання макроекономічної звітності, аналізу поточної економічної ситуації в країні і розробки прогнозів економічного розвитку.

Характеристики СНР:

- СНР застосована для будь-якої країни сучасного світу незалежно від рівня її соціально-економічного розвитку;
- СНР зв'язує різні типи економічної діяльності за визначений проміжок часу;
- СНР використовується на різних рівнях агрегування: на рівні інституціональної одиниці (суб'єктів господарської діяльності), групи інституціональних одиниць (галузей) чи економіки в цілому;
- СНР забезпечує міжнародну порівнянність економічної інформації, оскільки заснована на міжнародно узгоджених визначеннях і правилах звітності СНР заснована на **моделі загальної рівноваги (МЗР)**. Вихідним

пунктом МЗР є рівність обсягів пропозиції товарів і послуг, з одного боку, і попиту на них – з іншої.

<i>Виробництво</i>	=	<i>Споживання</i>
<i>Виробництво усередині країни</i> + <i>Імпорт</i>	=	<i>Попит (споживання домашніх господарств, підприємств, уряду) + інвестиції (капіталовкладення) + Експорт</i>
<i>Вирв/кр + Ім</i>	=	<i>П + Інв + Екс</i>

Національний дохід – НД – сукупний дохід в економіці, отриманий резидентами від використання факторів виробництва (праці, капіталу, робочої сили, технології) $НД = \text{Відсоток на капітал} + \text{Рента на землю} + \text{Доход працівників}$ **$НД = ДО\% + РД + ДР$**

Чистий внутрішній продукт – ЧВП – національний дохід, збільшений на суму непрямих податків.

$ЧВП = НД + \text{Непрямі податки (ПДВ, акциз, мито)}$ **$ЧВП = НД + Нп$**

Валовий внутрішній продукт – ВВП – ринкова вартість товарів і послуг, створених усередині географічних границь країни $ВП = ЧВП + \text{Амортизація основного капіталу}$ **$ВВП = ЧВП + Ам$** чи, припускаючи, що **$Вирв/кр = ВВП$** (виробництво усередині країни є ВВП), то моделі загальної рівноваги впливає:

$$ВВП = (П + Інв) + (Екс - Ім) = А + ТС, 88$$

де **А - абсорбція** – витрати резидентів, включаючи уряд, на вітчизняні й іноземні товари і послуги

$$А = П + Інв,$$

ТС - торгове сальдо – різниця вартісних обсягів експорту й імпорту

$$С = Екс - Ім.$$

Валовий національний продукт – ВНП – ринкова вартість товарів і послуг, зроблених господарськими одиницями країни, незалежно від того, чи зроблені ці товари і послуги в географічних границях країни чи за її межами. $ВНП = ВВП + \text{Чистий факторний дохід}$

$$ВНП = ВВП + ДЧ.Ф, \text{ або}$$

$$ВНП = (П + Інв) + (Екс - Ім) + ДЧ.Ф = А + ТС + Дч.ф$$

Чистий факторний дохід – ДЧ.Ф – різниця доходів від використання факторів виробництва, що перебувають за кордоном, які є власністю резидентів даної країни, і виплат нерезидентам за використання належних їм факторів виробництва в даній країні.

Валовий національний розташовуваний дохід – ВНД –

використовуваний на накопичення і споживання ВВП, що включає чисті трансферти з-за кордону.

$$НД = ВВП + \text{Чистий трансферт}$$

$$ВНД = ВВП + ТЧ, \text{ або}$$

$$НД = (П + Іне) + (Екс - Ім) + (ДЧ.Ф + ТЧ) = А + ТС + Дч.ф$$

Чисті трансферти - ТЧ – різниця між переказами робітників-мігрантів, які вважаються резидентами, з даної країни і в дану країну.

$$ТЧ = Потрнр - Певипр$$

Сальдо поточних операцій платіжного балансу – САВ - сума показників

торгового балансу, чистого факторного доходу і чистих трансфертів.

$$САВ = Екс - Ім + ДЧ.Ф + ТЧ = ТС + ДЧ.Ф + ТЧ$$

Показники обсягу міжнародної торгівлі (МТ)

- експорт - вивіз товару з країни;
- імпорт - ввіз товару в країну;
- торговий оборот (ТО) – сукупний обсяг експорту й імпорту за визначений період часу;
- фізичний обсяг МТ – оцінка обсягу експорту-імпорту за визначений період часу в постійних цінах;
- генеральна торгівля – вартість ТО і транзитних товарів;
- спеціальна торгівля – чистий ТО;
- реекспорт – вивіз раніше завезеного товару, без його переробки;
- реімпорт – увіз раніше вивезених товарів без переробки.

Показники за критерієм структури міжнародної торгівлі

- товарної (структура експорту й імпорту по товарних позиціях);
- географічної (структура експорту й імпорту по групах країн і регіонам);
- інституціональний (структура експорту й імпорту по суб'єктах і методам товарного обміну).

Показники динаміки міжнародної торгівлі

- темп росту експорту: $Тре = (Езр/Ебр) * 100\%$, де Езр- обсяг експорту в звітному році, Ебр- обсяг експорту в базисному році;
- темп росту імпорту: $Трі = (Ізр/Ібр) * 100\%$, де Ізр- обсяг імпорту в звітному році, Ібр- обсяг імпорту в базисному році;

- темп росту ТО: $T_{рто} = (ТО_{зр} / ТО_{бр}) * 100\%$, де $ТО_{зр}$ - обсяг ТЕ в звітному році, $ТО_{бр}$ - обсяг ТЕ в базисному році;
- темп приросту експорту: $T_{пре} = (Трезр / Требр) * 100\%$, де $Трезр$ - темп росту експорту в звітному році, $Требр$ - темп росту експорту в базисному році;
- темп приросту імпорту: $T_{прі} = (Трізр / Трібр) * 100\%$, де $Трізр$ - темп росту імпорту в звітному році, $Трібр$ - темп росту імпорту в базисному році;
- темп приросту ТО: $T_{прто} = (Тртозр / Тртобр) * 100\%$, де $Тртозр$ - темп росту ТЕ в звітному році, $Тртобр$ - темп росту ТО в базисному році.

Показники результативності міжнародної торгівлі

- торгове сальдо - різниця між вартісним обсягом експорту й імпорту товарів окремої країни за рік;
- сальдо балансу послуг - різниця між вартістю послуг, які надає країна, і вартістю послуг, які вона імпортує;
- сальдо некомерційних операцій - різниця між доходами від інвестицій, грошових переказів, внесків, переміщення коштів у спадщину, при рішенні сімейних проблем;
- сальдо балансу поточних операцій – це сума торгового сальдо, балансу послуг і некомерційних операцій;
- експорт на душу населення - вартісний обсяг експорту за рік, ділений на кількість населення в даній країні;
- імпорт на душу населення - вартісний обсяг імпорту за рік, ділений на кількість населення в даній країні;
- торговий оборот на душу населення - вартісний обсяг ТО за рік, ділений на кількість населення в даній країні;
- експортна квота - відношення вартісного обсягу експорту до ВВП
 $Екв = Езр / ВВП * 100\%$; імпортна квота - відношення вартісного обсягу імпорту до ВВП
 $Ікв = Ізр / ВВП * 100\%$; квота ТО - відношення вартісного обсягу ТО до ВВП
 $Токв = Тозр / ВВП * 100\%$.

Ефективний рівень митного захисту

Якщо врахувати, що тарифні ставки у всіх країнах диференційовані в залежності від того, які товари імпортуються, то особливого значення набуває визначення не **номінального** рівня тарифного захисту, а

ефективного, тобто дійсного.

Ефективна ставка тарифу – реальний рівень митного обкладання кінцевих імпортованих товарів, обчислений з обліком мит, що накладаються на імпорт проміжних товарів.

$$T_e = \frac{T_n - \alpha \cdot T_{im}}{1 - \alpha},$$

де T_e – ефективний рівень митного захисту;

T_n – номінальна ставка тарифу на кінцеву продукцію;

T_{im} – номінальна ставка тарифу на імпортовані частини і компоненти.

α – частка вартості імпортованих компонентів у вартості кінцевого продукту.

Причому,

✓ якщо у виробництві кінцевої продукції не використовуються імпортні компоненти ($\alpha=0$), ефективний рівень митного захисту дорівнює номінальному ($T_e=T_n$);

✓ якщо ставка митного тарифу на кінцеву продукцію і на імпортні компоненти однакова ($T_n = T_{im}$), то ефективний рівень митного захисту знову таки дорівнює номінальному ($T_e=T_n$);

➤ ставка ефективного рівня митного тарифу (T_e) зростає в міру збільшення частки імпортованих компонентів у кінцевій продукції (збільшення коеф. α);

➤ ставка ефективного рівня митного тарифу (T_e) падає в міру росту тарифу на імпортні компоненти (T_{im}), вірно і протилежно;

➤ номінальна ставка тарифу може бути тільки позитивною, ефективна ставка може бути як позитивною, так і негативною у випадку, якщо тариф на імпортні компоненти значно перевершує тариф на кінцеву продукцію.

Індексні показники при оцінці ефективності зовнішньої торгівлі

Індексом називають відносний показник, який характеризує зміну величини якого-небудь явища (простого чи складного, що складається з порівнянних чи непорівнянних елементів) у часі чи просторі в порівнянні з будь-яким еталоном (нормативом, планом, прогнозом і т.д.). Основним елементом індексного відношення є величина, що індексується.

Величина, що індексується – значення ознаки статистичної сукупності, зміна якої є об'єктом вивчення. Оскільки об'єкти вивчення індексів дуже різноманітні, то вони широко застосовуються в практиці аналізу міжнародної торгівлі. Так, наприклад, у якості індексуємих величин можуть аналізуватися наступні показники:

Бюджетна ефективність – це співвідношення між валютним виторгом за експортну продукцію (BE) і вартістю продукції у внутрішніх цінах (CE): $EB = BE / CE$.

Економічна ефективність – це відношення вартості експортної продукції у внутрішніх цінах до витрат на її виробництво:

$$EE = CE / 3E.$$

Коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію – це відношення валютного виторгу за реалізовану експортну продукцію до величини середніх залишків оборотних коштів для виробництва експортної продукції:

$$ДО(базис, звіт) = BE / 3CE.$$

Оборотність коштів, вкладених в експорт – це відношення значення внутрішньої вартості експортної продукції до величини середніх залишків оборотних коштів для виробництва експортної продукції: $n = CE / 3CE$.

Система національних рахунків

Чистий факторний дохід – ДЧ.Ф - різниця доходів від використання факторів виробництва, що перебувають за кордоном, які є власністю резидентів даної країни, і виплат нерезидентам за використання належних їм факторів виробництва в даній країні. Це:

- різниця доходів від інвестиційної діяльності (одержаний з-за кордону прибуток на прямі і портфельні інвестиції та відсотки на депозит у закордонних банках) і витрат на виплату прибутку нерезидентам на вкладений в даній країні іноземний капітал і відсотків закладами нерезидентів в місцевих банках;

- різниця переказів у країну та з країни робітників-мігрантів, які вважаються резидентами своєї, а не зарубіжної країни;

- різниця сум ренти, отриманої за здану в оренду нерухомість за кордоном, що належить резидентам даної країни і ренти, виплаченої нерезидентам за нерухомість, що належить нерезидентам, але знаходиться в даній країні.

$$Дч.ф. = (Потр-Івин) + (Потпр - Пвинпр) + (Потр-Рвин)$$

Чисті трансферти - ТЧ – різниця між переказами робітників-мігрантів, які вважаються резидентами, з даної країни і в дану країну.

$$ТЧ = Потпр - Пвинпр$$

6. ЗАДАЧІ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ

Задача 1. Використовуючи методику розрахунку показників системи національних рахунків, знайти валовий національний продукт і валовий внутрішній продукт, якщо відомо (в млн. дол.): абсорбція - 589; чистий факторний дохід – 48; чисті трансферти – 69; експорт – 136; імпорт – 58.

Задача 2. Використовуючи методику розрахунку показників системи національних рахунків, знайти величину непрямих податків і валовий національний продукт, якщо відомо (в млн. дол.): національний дохід – 875; амортизація основного капіталу – 61; чистий внутрішній продукт – 1132; чистий факторний дохід – 231; торгівельне сальдо – 33.

Задача 3. Ставка імпортного тарифу на телевізори складає 30%, на електронно-променеві трубки для телевізорів – 60%. Розрахувати ефективний рівень митного захисту, якщо вартість трубки складає 40%, 50% і 60% від вартості телевізора. Зробіть висновки.

Задача 4. Дані про показники експортних операцій країни:

Показники	Базисний рік	Звітний рік
Валютний виторг за реалізовану експортну продукцію (млрд. грн)	118,6	121,4
Внутрішня вартість експортної продукції (млрд грн)	96,4	109,9
Витрати на виробництво експортної продукції (млрд грн)	56,6	57,4
Середні залишки оборотних коштів для виробництва експортної продукції (млрд грн)	22,4	19,7

Використовуючи індексні показники в оцінці ефективності зовнішньої торгівлі визначити:

- повну ефективність експорту;
- бюджетну ефективність експорту;
- оборотність коштів, вкладених в експорт. Зробіть висновки.

Задача 5. Здійснюючи експортно-імпортні операції, підприємство експортує товар, витрати на виробництво якого становили 10 млн. грн. За товар отримано валютний виторг в сумі 7 млн. 200 тис. дол. На весь валютний виторг підприємство закупило товар, ціна якого на внутрішньому ринку 12,5 млн. грн. Розрахувати ефективність експортно-

імпортової операції та визначити отриманий ефект.

Задача 6. З України експортується партія товару у 1000 штук. Зведені витрати на виробництво цієї партії склали 490000 тис. грн. Валютний виторг від реалізації товару - 100000 євро. Оплата здійснювалась готівкою ($K_{кр}=1$). Згідно із законодавством 50% отриманої від експорту валюти обов'язково продається у валютний резерв держави за ціною 5,8 грн./євро. Передбачувана валютна ефективність імпортової операції (на валюту, що залишається у розпорядженні експортера) становить 6 грн./євро.

Розрахувати:

- 1) сумарний (інтегральний) ефект ЗТО та валютних операцій, передбачених умовою;
- 2) граничні значення вартісних показників.

Задача 7. Планується закупити імпортне обладнання, яке не має вітчизняних аналогів, для виробництва продукції, річний обсяг реалізації якої має дорівнювати 100000 грн. Річні витрати виробництва при використанні обладнання становлять 80000 грн., строк служби імпортного обладнання – 8 років. Норма дисконту (порогове значення рентабельності) – 0,1. Частка вартості імпортного обладнання у загальній вартості основних фондів – 50%. Коефіцієнт валютної ефективності експорту на підприємстві-імпортері – 0,08 євро/грн.

Розрахувати максимально допустиму ціну (в євро) імпортного обладнання.

7. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальну роботу студенти виконують за формою індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ), яке передбачає створення умов для повної реалізації творчих можливостей студента через індивідуально-спрямований розвиток його здібностей, науково-дослідницьку діяльність. Теоретичні знання з «Організація зовнішньої діяльності» повинні підкріплюватись практичними навиками роботи, одержаними безпосередньо майбутніми фахівцями, під час виконання реальних професійних завдань.

Завдання аналітичного характеру виконується за обраною тематикою. Виконання завдання дослідницького характеру потребує використання інформаційно-довідкових матеріалів:

- аналітичних звітів міжнародних фінансово-економічних організацій таких, як МФВ, Світовий банк, різноманітних організацій

системи ООН тощо;

- статей загальновідомих західних і вітчизняних науковців, які аналізують зміст, поняття та основні категорії поставленої перед студентом проблематики;

- статистичних даних авторитетних дослідницьких центрів та міжнародних статистичних баз даних: інформаційної бази СБ, Heritage Foundation, Центру міжнародної конкурентоспроможності, Міжнародного економічного форуму та інших.

Студент повинен проаналізувати дані з інформаційно-довідкових матеріалів в динаміці не менше ніж за 3-5 років за допомогою статистичних показників, серед яких повинні бути абсолютні, відносні (темп росту, приросту, індекси), середні величини, показники варіації тощо. На підставі аналізу статистичних даних студент повинен виявити тенденції і встановити їх причини. Результати досліджень повинні бути представлені у вигляді нових таблиць, діаграм, графіків, що є обов'язковою вимогою до виконання завдання. Висновки, зроблені за результатами дослідження, повинні супроводжуватися посиланнями на таблиці, на підставі яких вони робляться. Обсяг роботи з виконання завдань дослідницького характеру не повинен перевищувати 5-7 сторінок (без врахування базових статистичних таблиць).

Розробка пропозицій щодо вирішення виявлених в ході виконання завдання аналітичного характеру виконується студентом за темою цього завдання, тобто є логічним його продовженням.

Обов'язковою вимогою оформлення пропозицій є наявність списку літератури і посилань на використані джерела інформації. Студент повинен запропонувати рекомендації і заходи, які на його думку, сприятимуть розв'язанню виявлених в ході виконання завдання аналітичного характеру проблем, а також продемонструвати необхідний обсяг теоретичних знань по даній темі. Обсяг розроблених пропозицій не повинен перевищувати 3 сторінок

Ситуаційні вправи виконуються в довільній формі, але необхідними вимогами виконання і критеріями оцінювання є конкретність відповідей та їх обґрунтованість на основі теоретичного матеріалу.

Інформаційну базу для виконання цього завдання становлять аналітичні та статистичні матеріали, почерпнуті з довідникової, монографічної, навчальної літератури, видань науково-дослідних інститутів, центрів, служб, агенцій, Інтернет-мережі. Кількість використаних публікацій повинна бути не меншою 5. Метою критичного огляду наукових публікацій є доповнення висновків, зроблених за

результатами виконання завдання дослідницького характеру, а також аналіз і оцінка підходів науковців до розгляду і вирішення певної проблеми за темою дослідження. Обсяг дослідження не повинен перевищувати 5 сторінок.

Обговорення результатів виконаної роботи відбувається під час аудиторних занять або ІКР.

ІНДЗ є видом позааудиторної роботи студента, яке виконують у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Воно являє собою цілісну завершену практичну роботу, яку виконують студенти на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі практичних занять і охоплює зміст навчальної дисципліни.

Чотири обрані країни порівнюються з економікою України.

Варіант 1: Польща, Албанія, Панама, Гондурас.

Варіант 2: Чехія, Туркменістан, Чилі, Нігерія.

Варіант 3: Словаччина, Італія, Парагвай, Китай.

Варіант 4: Грузія, Ісландія, Аргентина, Сінгапур.

Варіант 5: Румунія, Канада, Південна Корея, Єгипет.

Варіант 6: Нікарагуа, Індія, Беліз.

Варіант 7: Уругвай, Камерун, Тайвань.

Варіант 8: Греція, Бразилія, Південно-Африканська Республіка.

Варіант 9: Мексика, Мозамбік, Ізраїль.

Варіант 10: Латвія, Туреччина, Кенія, Куба.

Варіант 11: Литва, Іран, Танзанія, Багамські острови.

Варіант 12: Таїланд, Австралія, Ефіопія.

Варіант 13: Угорщина, Саудівська Аравія, Нова Зеландія, Марокко.

Варіант 14: Вірменія, Об'єднані Арабські Емірати, Фіджі, Алжир.

Варіант 15: Азербайджан, Того, Венесуела, Австрія.

Варіант 16: Бруней, Колумбія, Японія, Нідерланди.

Варіант 17: Киргизстан, Бельгія, Сирія, Туніс.

Варіант 18: Швеція, Люксембург, Ірак, Конго.

Варіант 19: Узбекистан, Іспанія, Малі, Сальвадор.

Варіант 20: Молдова, Португалія, Кот 'д'Івуар, США.

Варіант 21: Швейцарія, Сенегал, Монголія, Гвіана.

Варіант 22: Ірландія, Шрі-Ланка, Ангола, Ямайка.

Варіант 23: Фінляндія, Гайана, Бахрейн, Центральноафриканська республіка.

Варіант 24: Данія, Еквадор, Замбія, М'янма.

Варіант 25: Франція, Барбадос, Зімбабве, Афганістан.

Варіант 26: Норвегія, Кувейт, Домініканська республіка Нігерія.

Варіант 27: Великобританія, Сейшельські островів Непал, Мадагаскар.

Варіант 28: Німеччина ,Болівія, Тринідад і Тобаго, Бутан.

Варіант 29: Словенія, Мальта, Оман, Північна Корея.

Варіант 30: Хорватія, Перу, Кіпр, Йорданія.

ІНДЗ подається у вигляді реферату (загальний обсяг 15-25 стор.).